

MONITORING VAN DE NIEUWE OMKADERING BASISONDERWIJS

SCHOOLJAAR 2012-2013 tem 2018-2019

I. Inleiding

Op 1 september 2012 startte het nieuwe omkaderingssysteem in het gewoon basisonderwijs.

Sinds dan bestaat de basisomkadering in het gewoon basisonderwijs uit de lestijden volgens de schalen, de additionele lestijden volgens de schalen (om de leerling/leerkrachtratio tot 18,5 te beperken) en de SES-lestijden, op basis van de socio-economische leerlingenkenmerken (opleiding van de moeder, thuistaal en studietoelage).

In het decreet basisonderwijs is in artikel 137 het volgende voorzien m.b.t. de monitoring van het nieuwe omkaderingssysteem:

“Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming voert jaarlijks een monitoring uit van de bepalingen in deze sectie. Hierbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de evolutie van de verschillende componenten van de basisomkadering. De resultaten van deze monitoring worden aan de Regering bezorgd.”

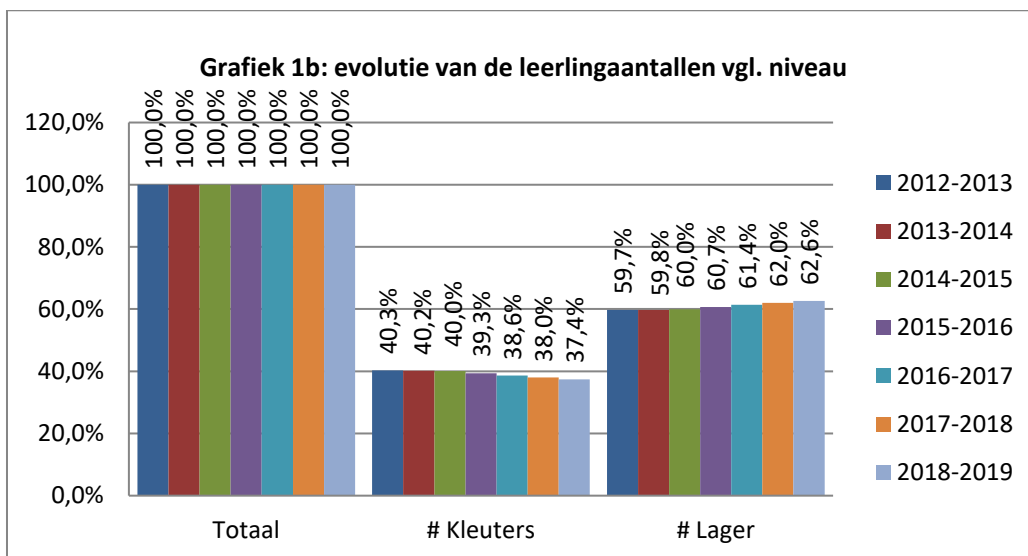
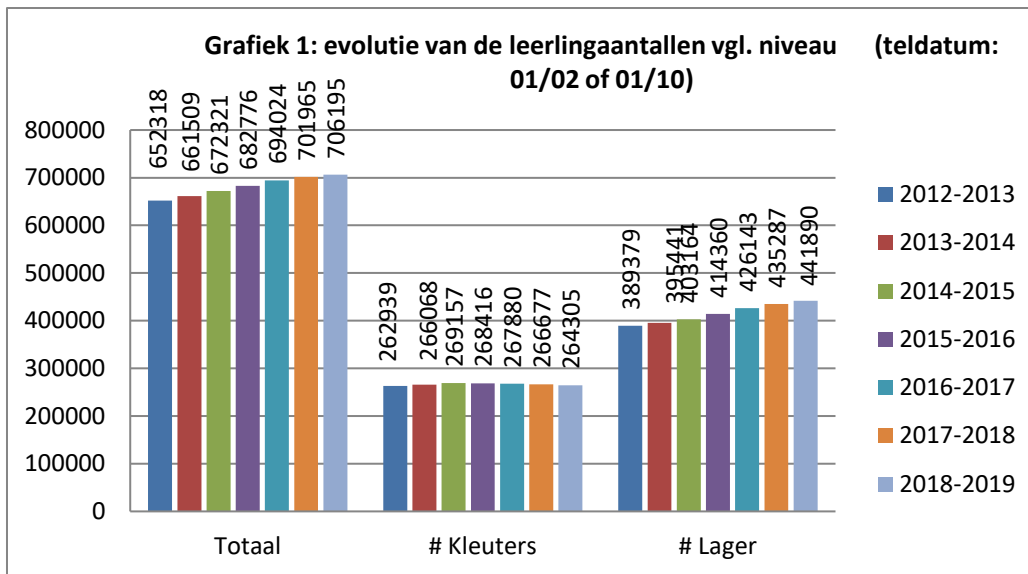
II. Analyses

In het eerste deel geven we kort de leerlingenaantallen weer en enkele voorname kenmerken (aantikken op ‘opleiding moeder’, ‘thuistaal’ en ‘schooltoelage’; soort van gemeente). In een tweede deel bespreken we de componenten van de basisomkadering.

1. Leerlingen/Scholen

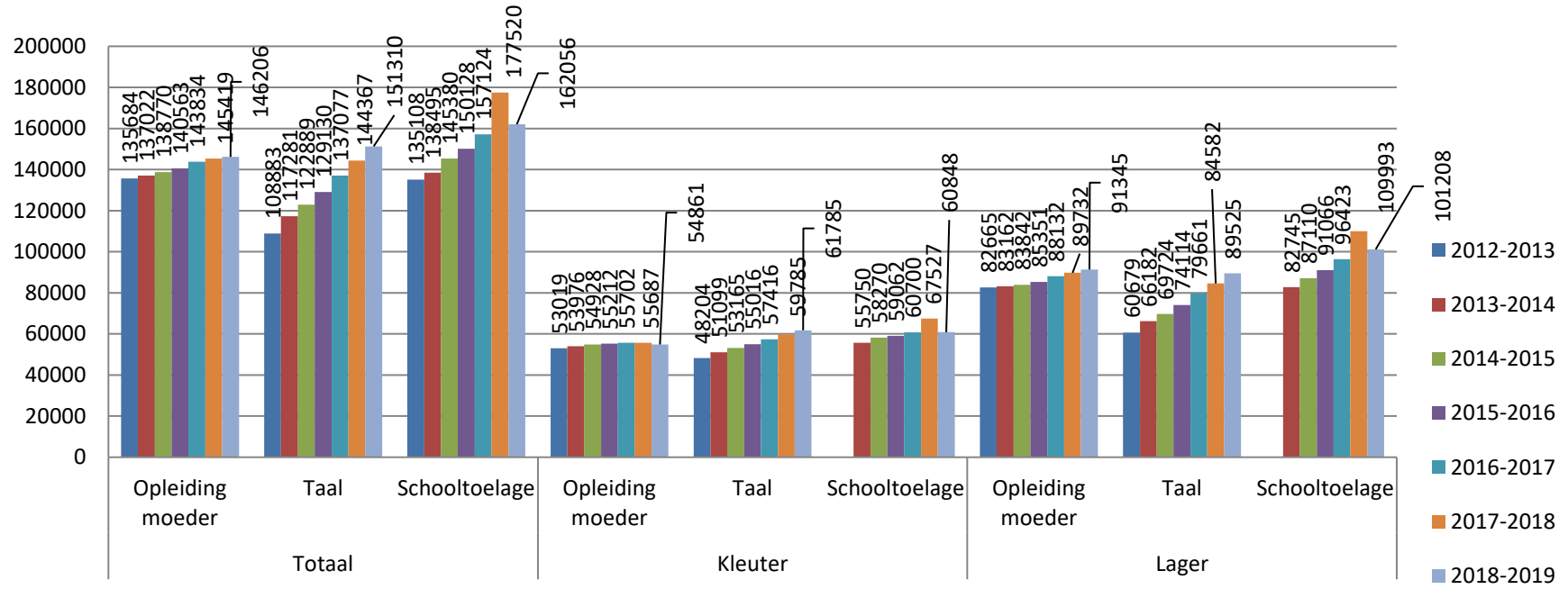
De gehanteerde teldatum van de leerlingenaantallen is deze die gehanteerd wordt voor de berekening van de omkaderingsmiddelen. Voor scholen in herstructurering of programmatie is dit de eerste schooldag van oktober voor de andere scholen is dat de eerste schooldag van februari.

Uit onderstaande grafieken (1(b) & 2(b)) blijkt vooreerst dat er in de periode 2012 – 2018 een kleine 54.000 leerlingen zijn bijgekomen in het gewoon basisonderwijs (+ 8,3%). 63% van de leerlingen in het basisonderwijs behoren tot het lager onderwijs. Deze verhouding is in de periode 2012 – 2018 lichtjes gestegen. Voor het vierde jaar op rij zien we een lichte **daling** van het aantal **kleuters** (van 1,8% tov 2014 of -4852) terwijl het aantal leerlingen in het **lager** onderwijs, in dezelfde periode, nog **stijgt** met 9,6% (of +38.726).

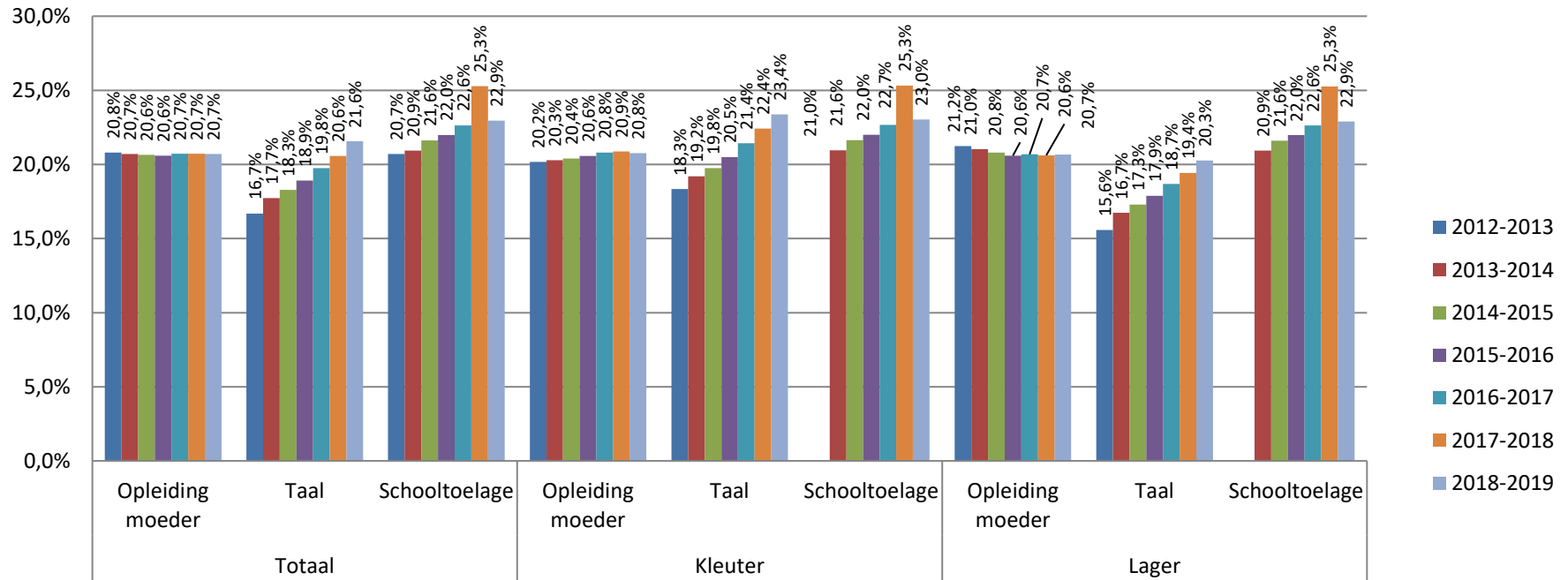

Het aantal en aandeel aantekkers op ‘**opleiding moeder**’ is overheen de jaren het meest stabiel gebleven van de drie leerlingenkenmerken. Het aandeel schommelt de afgelopen 7 jaar rond de 20%. Sinds 2013 is ‘**schooltoelage**’ ipv ‘opleiding moeder’ het leerlingenkenmerk met het hoogste aantal/aandeel aantekkers. Het aandeel aantekkers op **schooltoelage** is in het schooljaar 2012 tov 2018 licht gestegen (nl. van 20,7% naar 22,9%).ⁱ De kleuters tikken in het schooljaar 2012 relatief iets meer aan op ‘**thuis taal**’ (18,3%) dan de leerlingen in het lager onderwijs (15,6%). In het schooljaar 2018 stijgt deze indicator met een kleine 5% tegenover het jaar ervoor (+ 3,3% in het kleuter en + 5,8% in het lager).

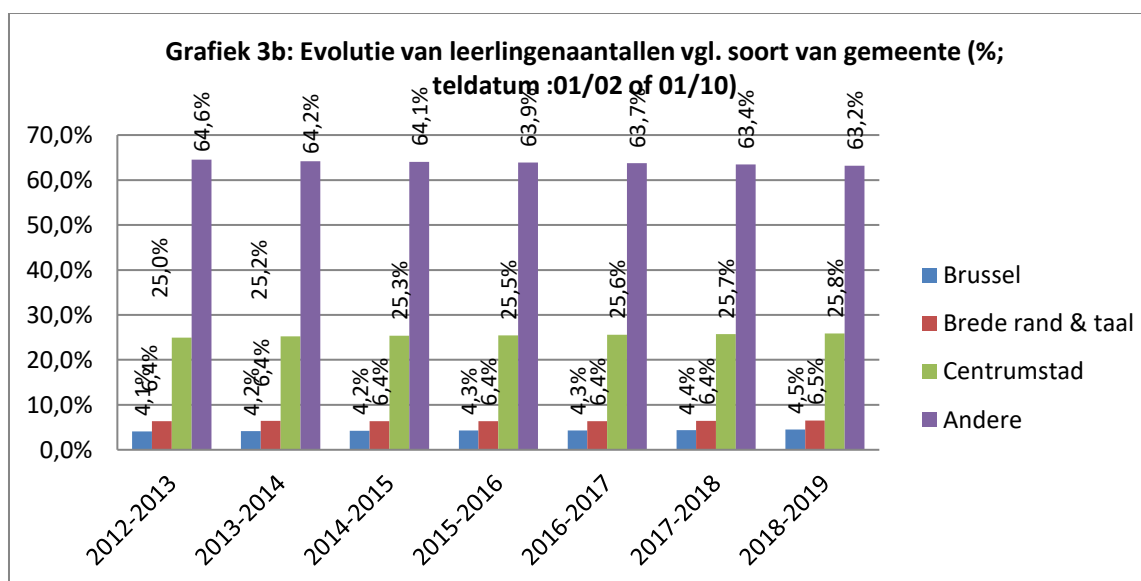
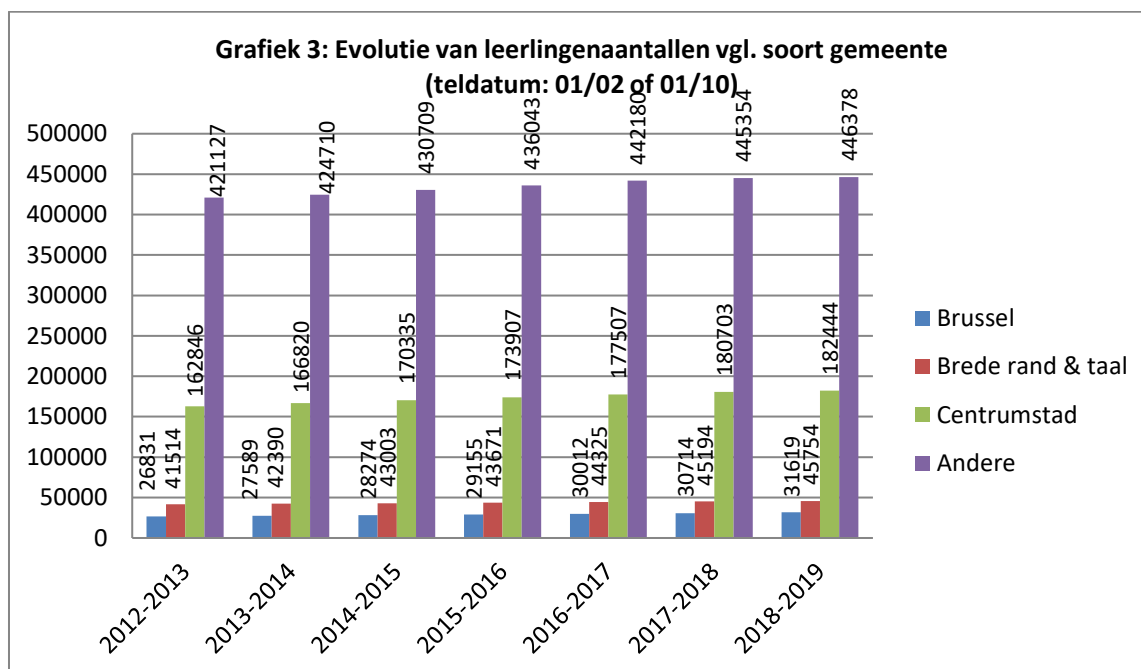
Grafiek 2: evolutie van de leerlingaantallen vgl. niveau & SES-kenmerken (teldatum: 01/02 of 01/10)

Grafiek 2b: evolutie van de leerlingaantallen vl. niveau & SES-kenmerken (teldatum: 01/02 of 01/10)

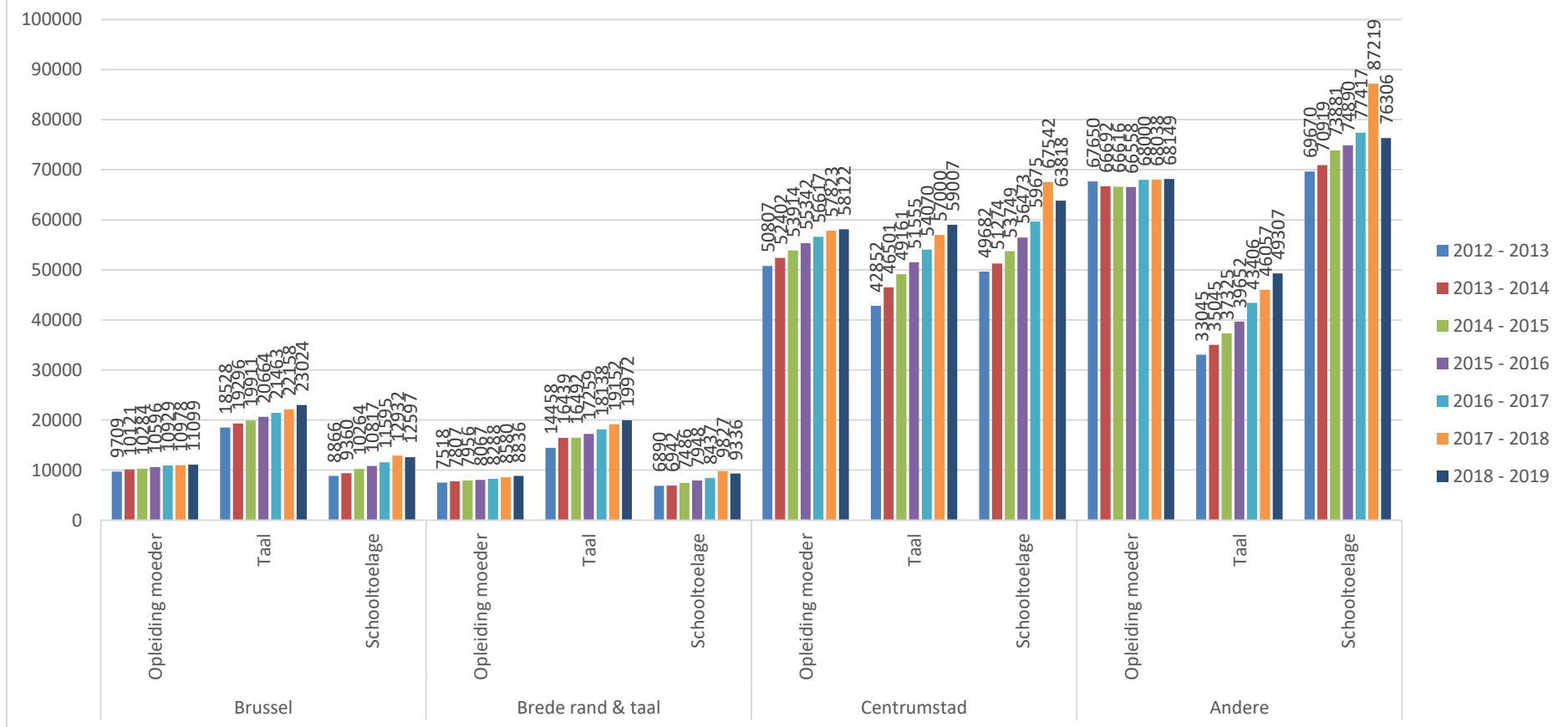

Uit grafiek 3b blijkt dat voor de schooljaren 2012 tem 2018, het gros van de leerlingen (63%) school loopt in eerder landelijke gemeentes. Dit % daalt lichtjes overheen de jaren. Ongeveer 4,5% van de leerlingen gaan naar school in één van de 19 Brusselse **gemeentes**. Jaarlijks stijgt dit lichtjes met 0,1%. Het % leerlingen die school lopen in één van de 25 fusiegemeentes van de Brede rand & taalgemeentes blijft al 7 jaar gelijk (nl. 6,4%). Ook het % leerlingen die school lopen in één van de 13 centrumsteden blijft rond de 25%.ⁱⁱ

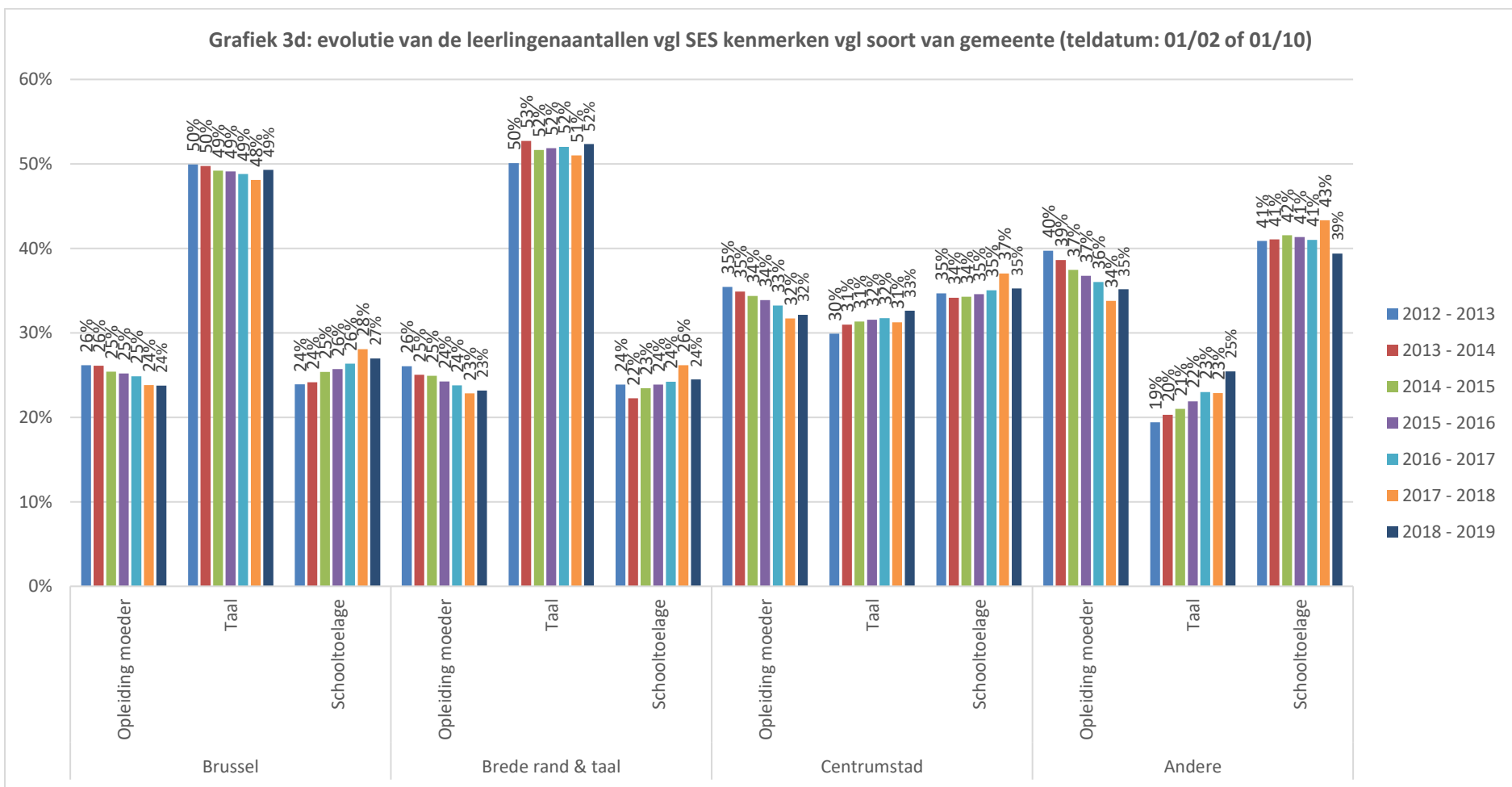

Uit grafiek 3c en 3d blijkt dat de verhouding van de leerlingenkenmerken sterk verschilt naargelang het soort van gemeente waar de school zich bevindt. In de **Brusselse- en Brede Rand & Taalgemeentes** is het leerlingenkenmerk ‘**thuis taal**’ veruit het belangrijkste en dit zowel in absolute als in relatieve termen. In de 13 **centrumsteden** en de categorie van ‘**andere gemeentes**’ is het belangrijkste leerlingenkenmerk de ‘**schooltoelage**’; gevolgd door het ‘opleidingsniveau van de moeder’. Voor dit laatste kenmerk stellen we, in relatieve termen, de laatste jaren een licht dalende trend vast.

Grafiek 3c: evolutie van de leerlingaantallen vgl soort van gemeente & SES kenmerken (teldatum: 01/02/ of 01/10)

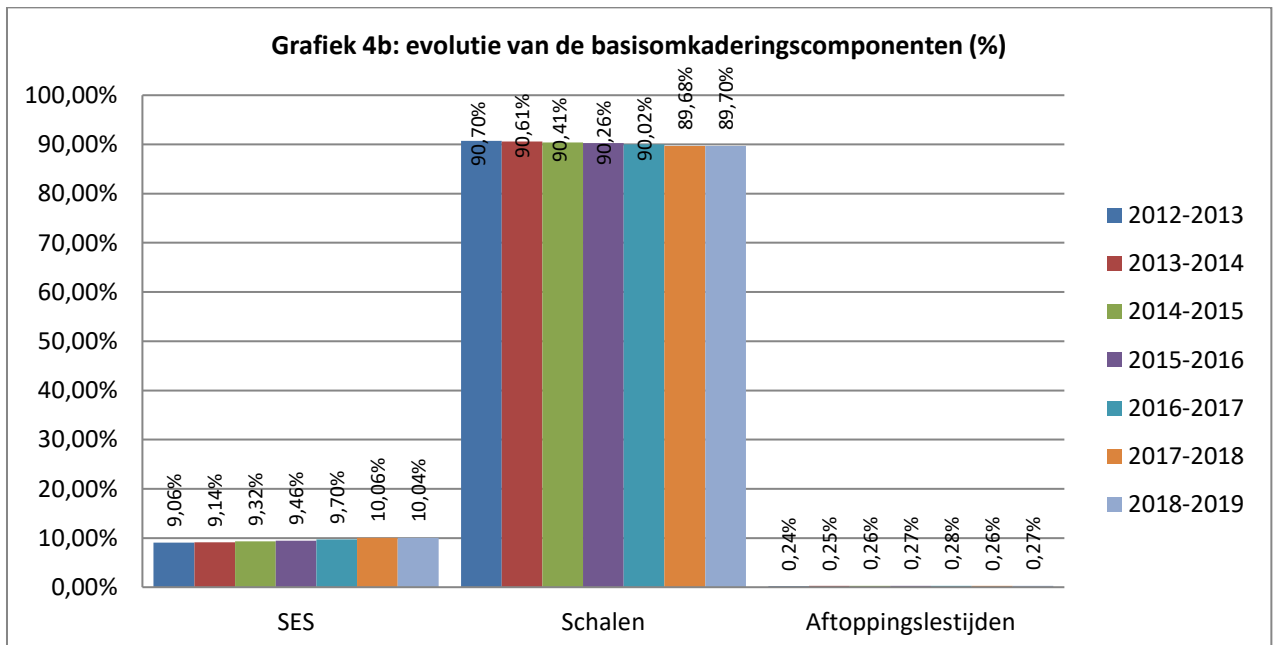
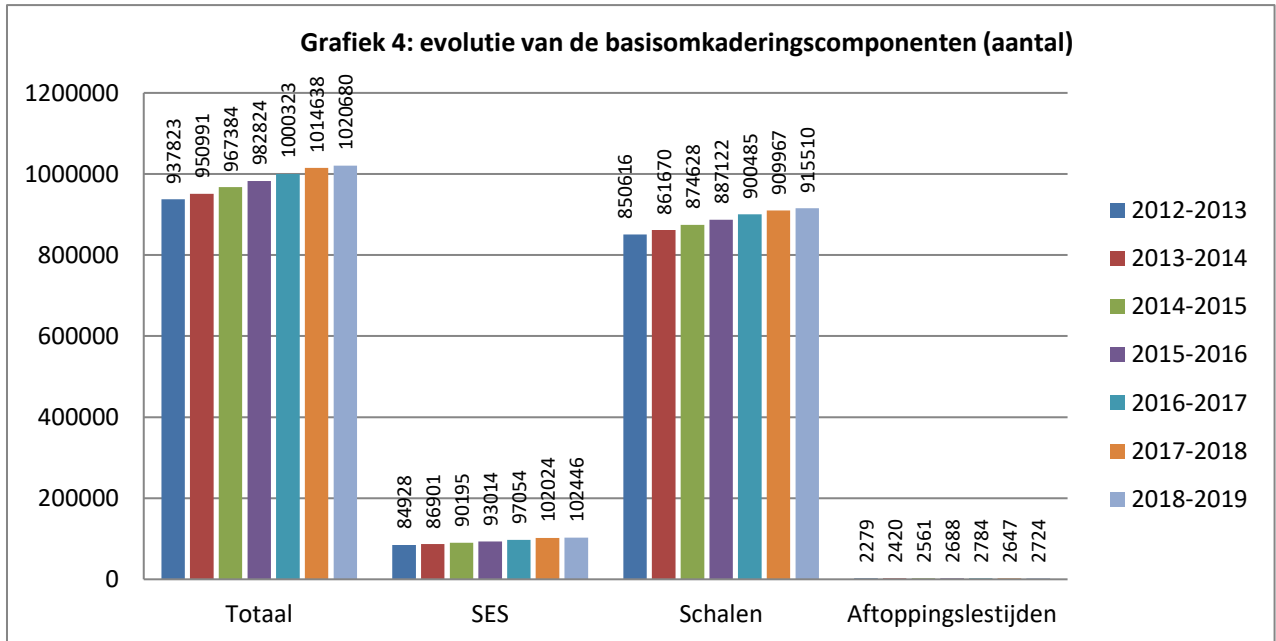
Grafiek 3d: evolutie van de leerlingenaantallen vgl SES kenmerken vgl soort van gemeente (teldatum: 01/02 of 01/10)

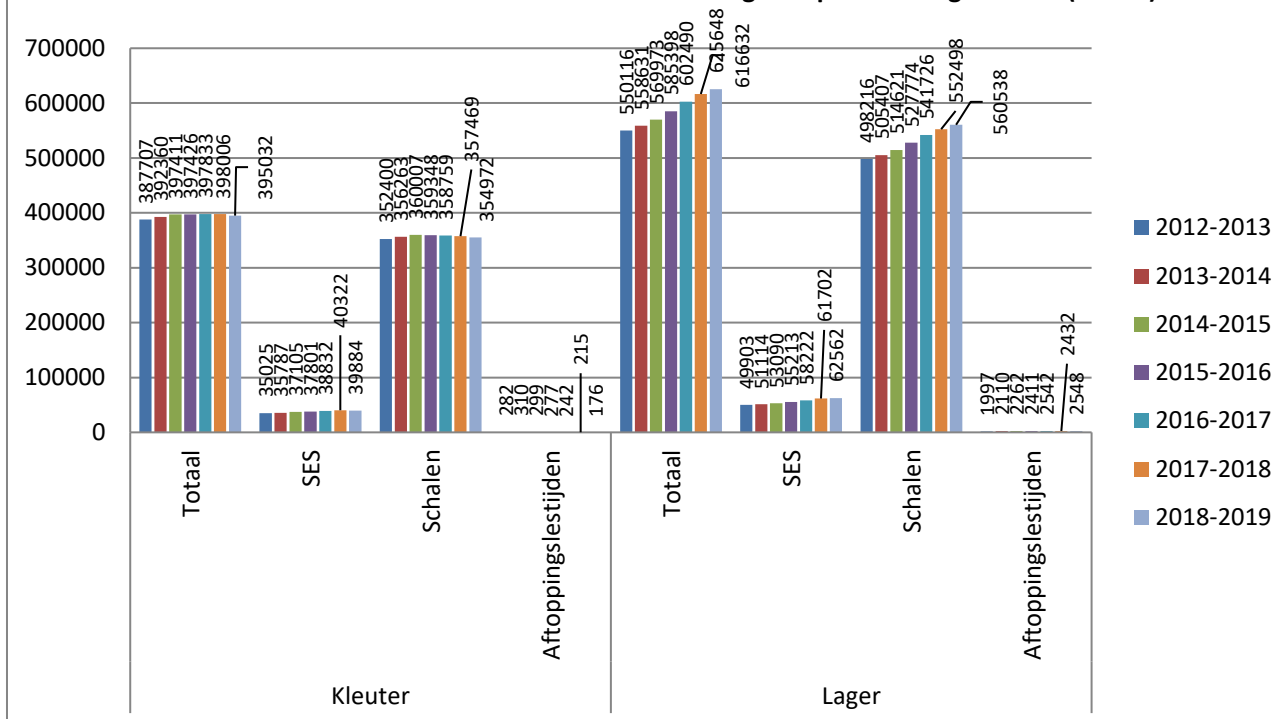

2. Basisomkadering

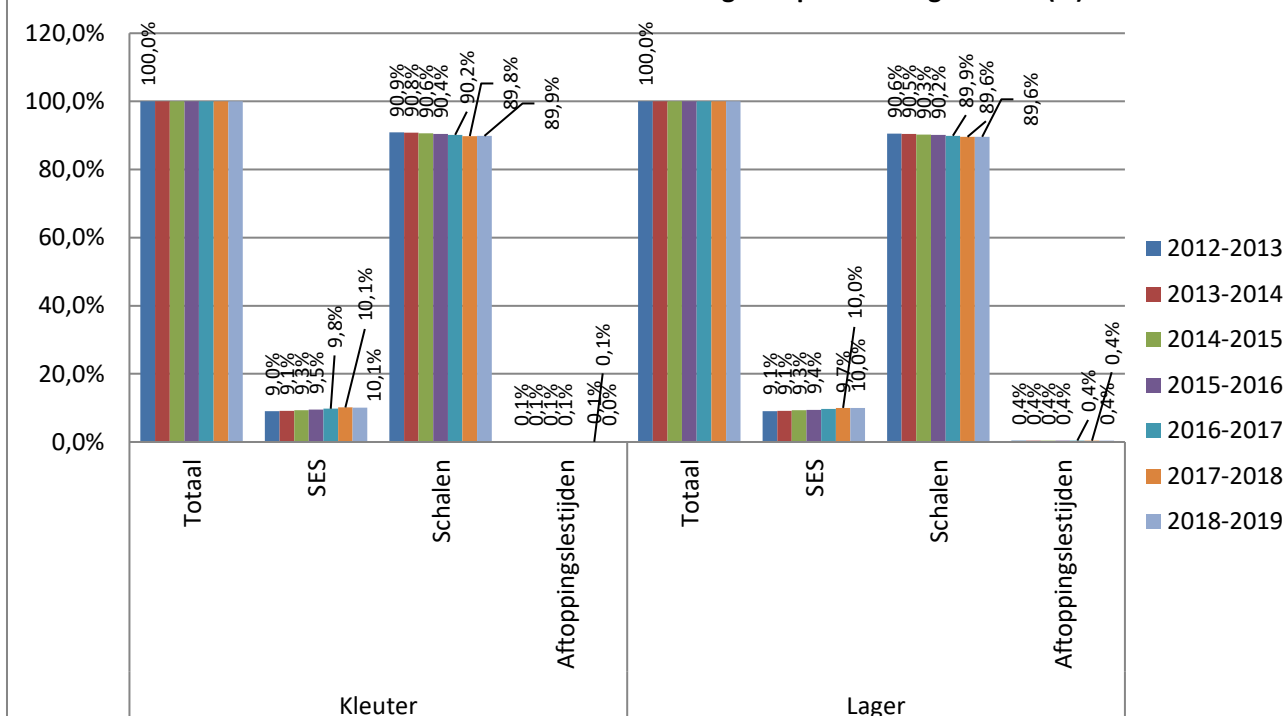
Het gros van de basisomkadering bestaat uit lestijden volgens de schalen (90,7% in 2012, 89,7% in 2017) gevolgd door SES-lestijden (9% in 2012, 10% in 2018) en een restfractie bestaande uit de aftoppingslestijden (0,24% in 2012 en 0,27% in 2018). Deze verhouding blijft nagenoeg gelijk ongeacht het niveau (cfr. grafiek 4 & 5).

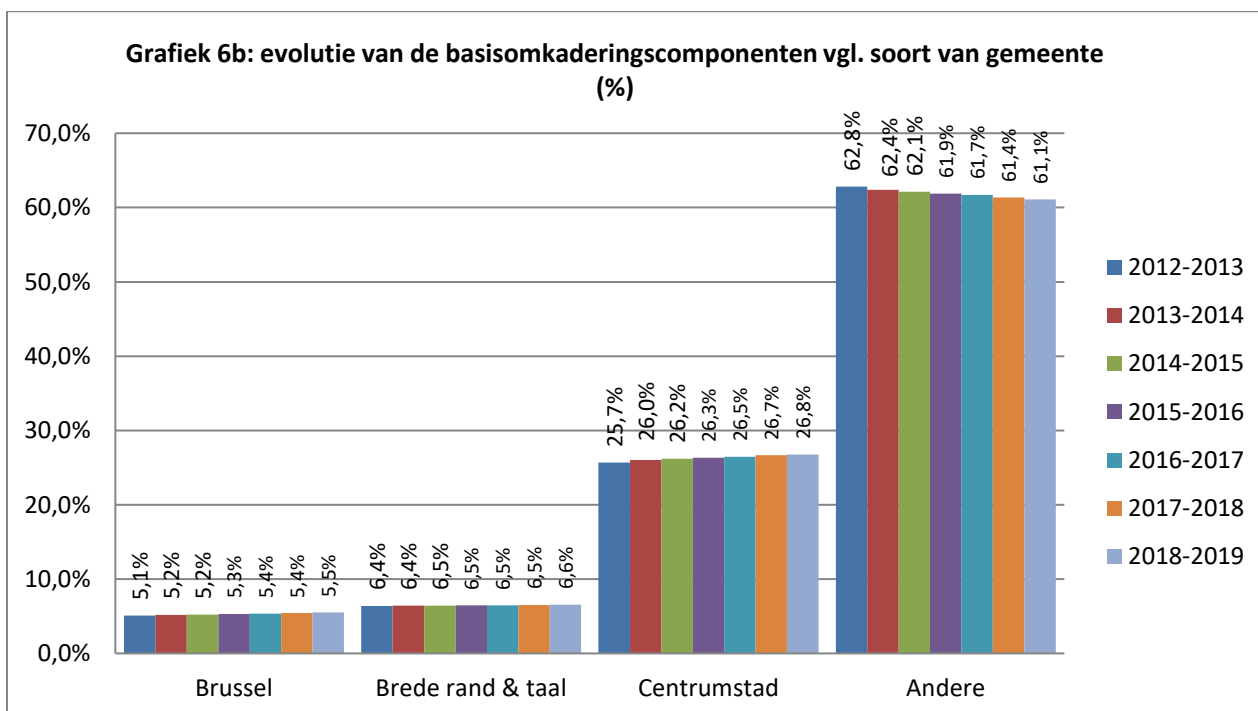
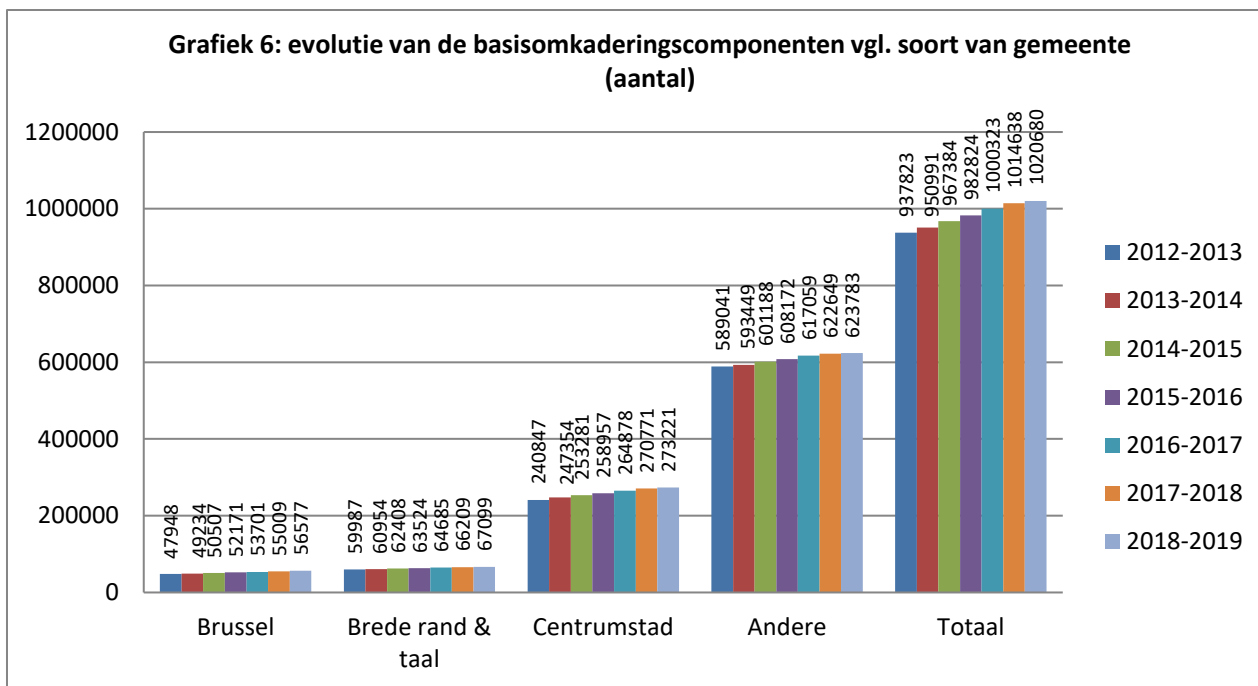

Grafiek 5: evolutie van de basisomkaderingscomponenten vgl. niveau (aantal)

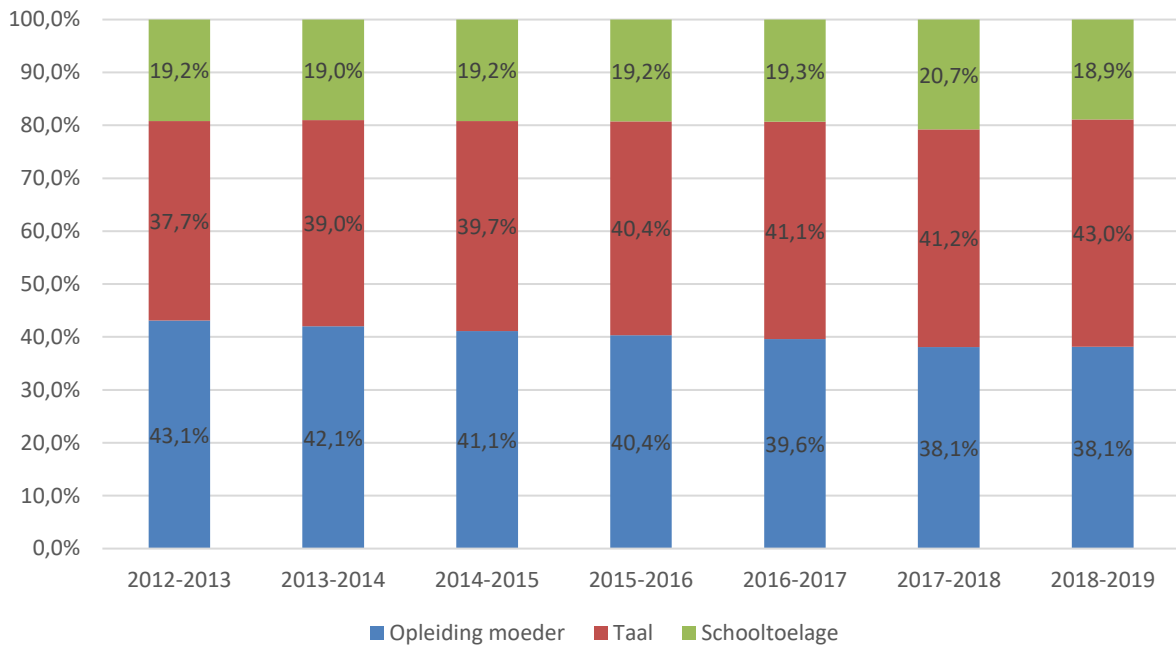
Grafiek 5b: evolutie van de basisomkaderingscomponenten vgl. niveau (%)

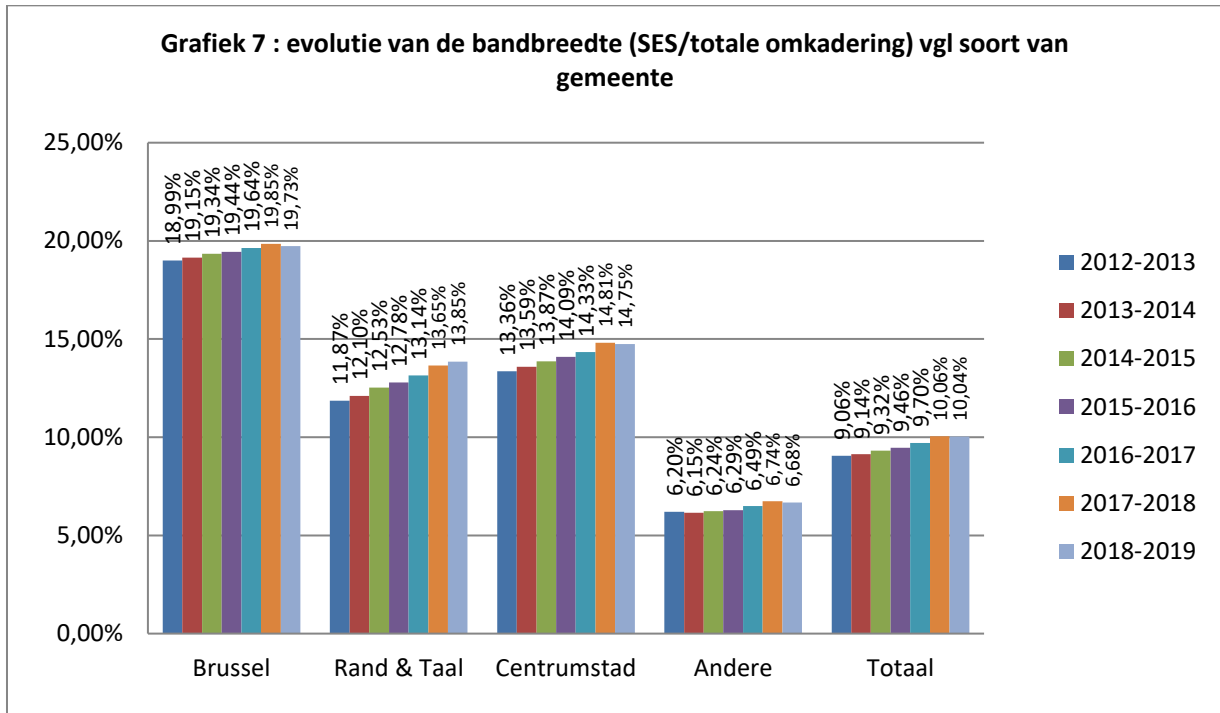

Het nieuwe omkaderingssysteem werkt volgens een nieuwe verdeling over de leerlingenkenmerken. We zien over de jaren vooral het leerlingenkenmerk ‘thuis taal’ aan belang winnen, terwijl het aandeel van het kenmerk ‘opleiding moeder’ daalt. Zo daalde het aandeel SES-omkaderingsmiddelen voor ‘opleiding moeder’ van 43,1% in 2012 naar 38,1% in 2018 (cfr. grafiek 6c).

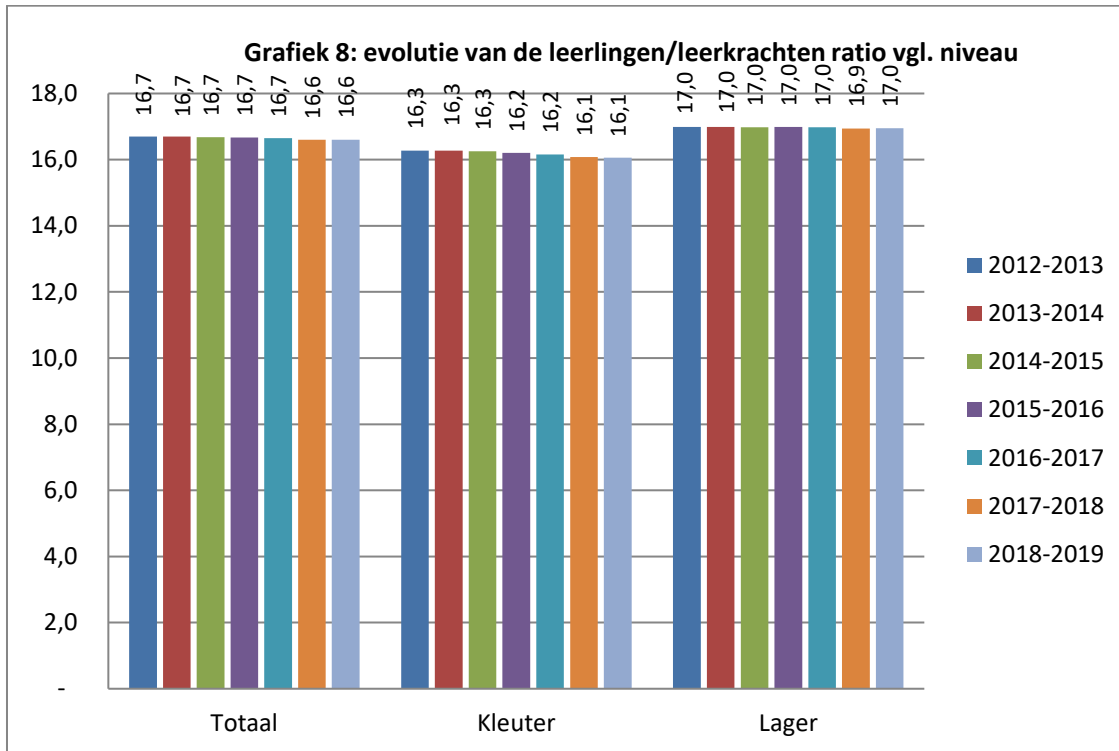
Grafiek 6c: Evolutie van de SES-verhouding (%)

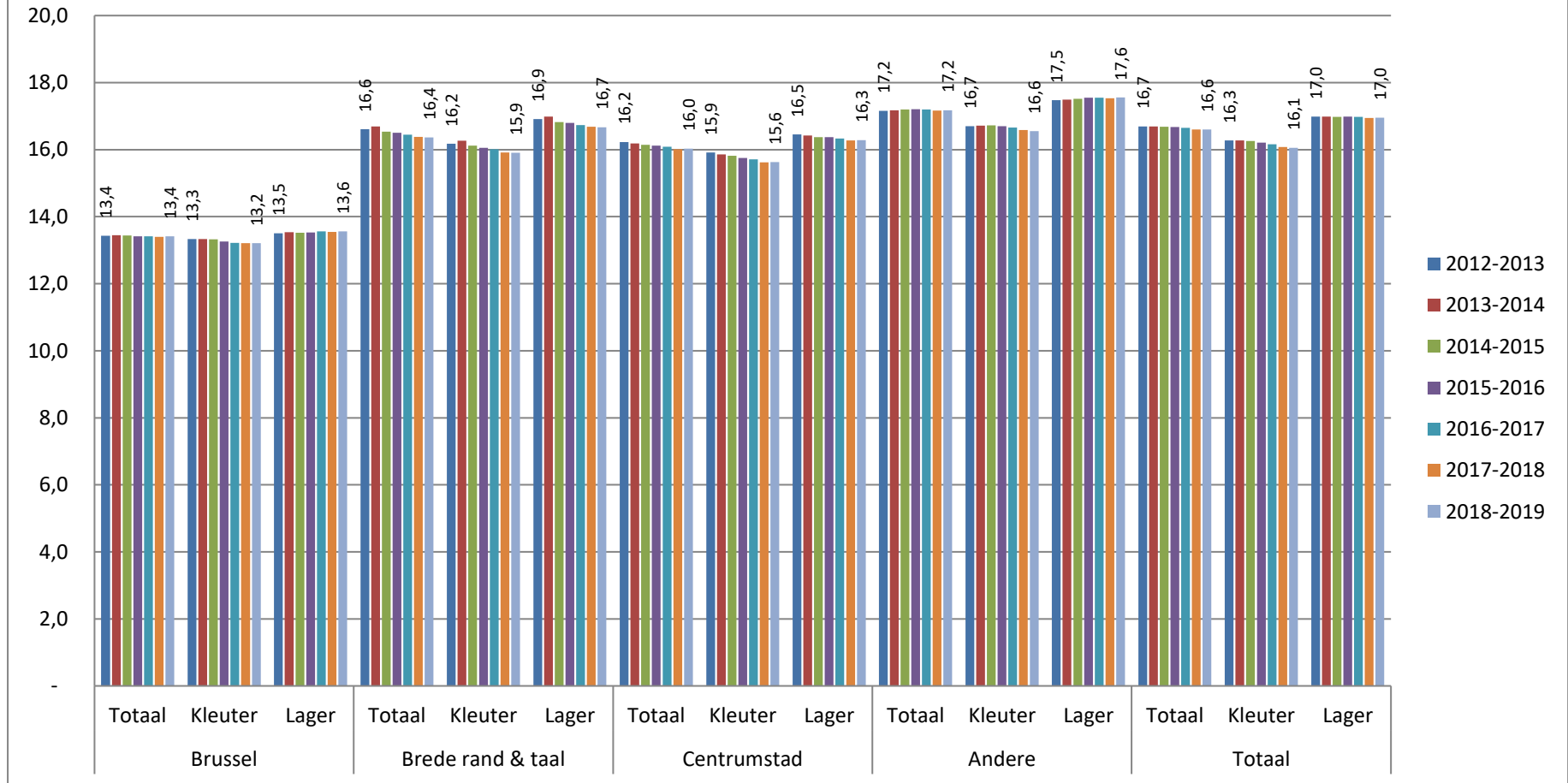
De **bandbreedte** (de verhouding tss. SES en de totale basisomkadering) bedraagt in 2012 9% en 10% in 2018. Deze is relatief het hoogst in Brussel en het laagst in niet-stedelijke gebieden (cfr. grafiek 7). De bandbreedte stijgt lichtjes, maar wel onafgebroken in de periode 2012-2018 in de ‘Brede rand & taal’ gemeentes; terwijl deze in Brussel, Centrumsteden en landelijke gemeentes stabiliseert.

De **leerling/leerkracht ratio** wordt berekend door het aantal leerlingen op de teldag van de school te delen door het aantal toegekende lestijden en daarna dit resultaat te vermenigvuldigen met 24 (aangezien er 24 lestijden nodig zijn om één voltijdse leerkracht aan te werven). De leerling/leerkracht ratio is lager in het kleuter- dan in het lager onderwijs (cfr. grafiek 8). De laagste leerling/leerkracht ratio vinden we in Brussel (cfr. grafiek 9). Tussen de verschillende schooljaren is er in deze geen evolutie waar te nemen.

Grafiek 9: evolutie van de leerlingen/leerkrachten ratio vgl soort van gemeente

ⁱ Voor de berekening van de basisomkadering in de betrokken schooljaren wordt nog het leerlinkenmerken schooltoelage gehanteerd. In 2017 zien we eerder een forse stijging tov het jaar ervoor (+2,7%). De verdere automatisatie van de aanvraagprocedure verkleint wellicht de 'non-take-up'. Voor schooltoelage wordt er gewerkt met een percentage op schoolniveau uit het recents beschikbare schooljaar dat toegepast wordt op het aantal leerlingen van elk niveau, kleuter en lager, op de teldag. Voor de schooltoelagen wordt er gewerkt met gegevens uit de databanken van het Ministerie van Onderwijs en Vorming. De referentiedatum is echter om praktische redenen anders dan voor de berekening van het werkingsbudget. Wat de aanvraag van de schooltoelagen betreft is het zo dat als het aanvraagdossier onvolledig is, de afdeling Studietoelagen van het Ministerie van Onderwijs en Vorming de ontbrekende informatie opvraagt. Die moet in elk geval bezorgd worden vóór 31 december van het daaropvolgende schooljaar (m.a.w. voor schooltoelagen voor het schooljaar 2011-2012 ten laatste op 31 december 2012). Uiteraard dienen deze dossiers dan nog verder verwerkt te worden. Daarom wordt de referentiedatum op 28 februari volgend op deze uiterste datum geplaatst. Op 28 februari 2012 worden de leerlingen geteld die voor het schooljaar 2010-2011 een schooltoelage ontvingen. Uiteraard moeten de leerlingen ook regelmatig ingeschreven zijn op de eerste schooldag van februari van 2011.

Maw:

	Eindaanvraag	Referentiedatum	
2012-2013 teldag SES-lestijden		1/2/2012 (1/10/2012)	
Schooltoelagen 2012 -2013	31/12/13	28/2/14	Te laat
Schooltoelagen 2011-2012	31/12/12	28/2/13	Te laat
Schooltoelagen 2010-2011	31/12/11	28/2/12	OK

ⁱⁱ Brede rand en taal = de rand- en taalgrensgemeenten en de gemeenten die grenzen aan de randgemeenten en / of grenzen aan de gemeenten van het Brussels hoofdstedelijk gewest. Dit zijn de volgende fusiegemeentes: Asse, Bever, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Grimbergen, Herstappe, Hoeilaart, Kraainem, Linkebeek, Machelen, Meise, Merchtem, Mesen, Overijse, Ronse, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Spiere-Helkijn, Tervuren, Voeren, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem, Zaventem.